

Fantastiska Finland

Studiecirkeln

I en studiecirkel bestämmer deltagare och cirkelledare tillsammans studiernas inriktning. Det är bra att redan i början diskutera hur ni tycker att arbetet bör gå till, hur ofta ni vill träffas och vilket arbetstempo ni önskar hålla.

Första sammankomsten presenterar ni er förstås för varandra i cirkeln, antecknar varandras namn, adresser och telefonnummer. Berätta varför ni har valt just denna cirkel och vad ni väntar er av studierna.

I en studiecirkel som fungerar bra är alla aktiva i arbetet. Ta gärna upp och diskutera hur ni kan arbeta tillsammans så att alla kommer till tals. Kan ni läsa mellan sammankomsterna eller utföra något annat arbete då? Ni kan till exempel dela upp mellan er att ta reda på faktauppgifter som inte finns i boken.

Bläddra igenom boken tillsammans och försök att få en uppfattning om innehållet. Bestäm vilka avsnitt som förtjänar en grundlig behandling och välj ut diskussionsfrågor som intresserar er. Nöj er inte med de förslag till diskussionsfrågor som finns i denna studiehandledning, utan formulera egna frågor som kanske passar bättre till den inriktning ni vill ge studierna.

När studiecirkeln börjar närma sig sitt slut bör ni tillsammans utvärdera vad studierna har gett er, vad som har varit bra och vad som kunde ha varit bättre. Vill ni fortsätta med att studera något annat har ni då en erfarenhet att dra nytta av.

Tilläggsmaterial

Boken om Finland ger en översiktlig bild av landet. Cirkel som vill studera Finland ur olika synvinklar under längre tid kan ha stor nytta av att skaffa kompletterande litteratur. Se litteraturlistan på sidan 165. Det går att beställa böcker vid alla kommunala bibliotek.

Ta gärna med egna bilder från Finland och undersök möjligheterna att visa bilder, film och video vid någon sammankomst i början av studierna.

En bra karta behöver cirkeln ha. Hör med en välsorterad bokhandlare.

Ni kan förstärka det dagsaktuella inslaget i studierna genom att följa svenskspråkiga sändningar i finländsk radio och TV och regelbundet läsa någon av de svenskspråkiga tidningarna. Tidningar som Hufvudstadsbladet, Vasabladet, Åbo Underrättelser och Ålandstidningen kan ni också följa i deras nätupplagor.

Ta del av turistinformationen som ni kan beställa från www.visitfinland.se.

Finlands ambassad, Gärdesgatan 11,
115 27 Stockholm (telefon 08-676 67 00) och
Finlandshuset, Snickarbacken 4,
111 83 Stockholm (telefon 08-545 212 04)
kanske kan bidra med aktuella fakta om näringsliv, arbetsmarknad, social omsorg och om Finland i EU, respektive om kulturlivet i Finland.

En resa i Finland

Tänker ni avsluta studierna med att resa i Finland, så bör en del av er tid mot slutet av cirkelarbetet gå till att planera resan. Vad vill ni se i Finland, vilka miljöer har ni blivit särskilt intresserade av? Vilka kommunikationsmedel kan komma i fråga, vad är det för tider och priser som gäller? Vad kostar det att övernatta och resa i Finland? Det är mycket att tänka på! Glöm inte bort att ni kan få svar på många frågor på Internet och av rederierna Tallink/Silja Line och Viking Line som bedriver färjetrafik på Finland.

De sista kapitlen i boken är en vägvisare genom olika delar av Finland som ger många tips om platser värda att besöka.

Finlands fyra stora S, s. 6–15

- Kapitlet talar om Finlands fyra stora S – sisu, sauna, skog och sjöar. Vilken innebörd vill ni ge ordet sisu? Finns det en grund för påståendet att just finländarna har en sisu som saknas hos andra folk? Hur kommer den i så fall till uttryck?
- Skogen dominerar det finska landskapet och förklarar varför människor i olika landsändar levtt isolerade från varandra. Men i dag möts de genom att allt flera flyttar till tätorterna, medan glesbygden blir ännu glesare. Samma utveckling har vi sett i Sverige. Betyder en ökande urbanisering (att fler bosätter sig i städerna) att förhållandet till naturen och skogen förändras? Fundera på om vi har en annan attityd till naturen nu än folk hade förr. Hur är det med kunskaperna om naturen, djur och växter – har dagens unga samma kunskaper som tidigare generationer?
- Finländare turistar gärna i sitt eget land, sägs i kapitlet. På sommaren ”stänger” samhället, alla tar ledigt. Även här kan vi jämföra med Sverige. Men svenskar turistar inte bara i Sverige utan gärna också på utländska turistorter, där de kan konstatera att även finländarna trivs. Hur har semestervanorna förändrats under den tid ni kan minnas? Tror ni att vi i framtiden kommer att semestra mer på hemmaplan eller utomlands? Vilka orsaker finns bakom utvecklingen?
- Finland och Sverige är lika i det avseendet att det finns alkoholmonopol i båda länderna, till skillnad från de flesta andra länder i Europa, där alkohol kan köpas i vanliga livsmedelsbutiker. Vilket är bäst? Vad tror ni skulle ske om mo-

nopolet övergavs i Sverige och Finland? Varför anser man i de flesta andra länder att ett monopol inte behövs?

- Boken uppger att den grekisk-ortodoxa kyrkan har en stark ställning i östra Finland. Denna del av kristendomen är ganska okänd för de flesta i vårt land. Ta reda på lite om den ortodoxa kyrkan i Finland genom att slå i uppslagsverk eller på Internet. Vad skiljer den från den protestantiska eller katolska kyrkan?
- Boken nämner något om finsk mat. Vad tänker ni på i sammanhanget? Finns det några finska matvaror eller matrader som vi importerat till Sverige? Vilken finsk mat kan vi köpa i vanliga livsmedelsbutiker?
- Hur gör man karelska piroger? Ni kan säkert hitta recept på Internet. Kanske något att göra tillsammans i cirkeln?

Havsörnar och björnar, s. 16–25

- Finland har, liksom Sverige, stora skärgårdar längs kusterna. Titta på en karta och undersök var de största finska skärgårdarna ligger. Finns det några viktiga städer i närheten? Jämför med den svenska kustlinjen. Vilket land har mest skärgård, Sverige eller Finland? Finns det någon fördel med att ha skärgårdar? Nackdel?
- Finlands fauna påminner om Sveriges. Liksom i vårt land förändras den genom att nya arter kommer till genom invandring från öster eller medveten inplantering. I båda länderna finns mårddhund, och i båda länderna motarbetas dess spridning. Varför? Skulle det inte vara trevligt med lite fler mårddhundar i naturen?
- Vitsvanshjorten är nu allmänt spridd i södra Finland som ett resultat av en inplantering på 1930-talet. I Sverige har vi motsvarigheter i vildsvinet och kanadagåsen. Tror du att de som inplanterade djuren kunde föreställa sig deras spridning? Vilka fördelar och nackdelar finns med att nya arter sprider sig så snabbt? Tänk på följderna för till exempel andra djurarter, jordbruk och jakt.
- Modernt skogsbruk ställer till problem för många djurarter som trivs bäst i gammal skog. Den moderna skogsnäringen kommer här i konflikt med naturintressena. Går det att förena båda delarna, till exempel genom att skapa naturreservat där skogen skyddas? Vad är viktigast

– att skogsindustrin får fram produkter som kan säljas utomlands och därmed bidra till en hög standard eller att man bibehåller en ekologisk mångfald?

- Boken nämner finländarna som ett miljömedvetet folk. En finsk bok om Sverige skulle nog beskriva svenskarna på samma sätt. Och många miljöproblem och miljöhot har länderna gemensamt. Vilka är de viktigaste? Vilka kan varje land klara självt, vilka måste man samarbeta kring? Vilka miljöhot i Norden kräver ett bredare internationellt samarbete för att kunna lösas?

Tvåspråkigt land, s. 26–31

- I Finland talas även svenska, men bara av en minoritet. Var i Finland kan ni räkna med att klara er obehindrat enbart med svenska språket? I Sverige finns det områden där finskan dominerar. Var i Sverige skulle en finländare klara sig på finska?
- Det finns många länder där man har två eller flera språk som är formellt jämställda, till exempel Belgien, Schweiz och Spanien. I Norge har det funnits starka motsättningar mellan anhängare av de två norska språken, bokmål och nynorska. Vilka problem kan det innebära för ett land att ha flera språk? Finns det också fördelar med det?
- I internationella sammanhang klarar sig finländarna varken med finska eller svenska. I stället är det engelska som gäller, och de flesta finländare kan nu engelska, mer eller mindre. Hur tror ni detta faktum kommer att påverka umgänget mellan Finland och Sverige? Kommer man i framtiden att anstränga sig att lära sig svenska när man vet att det går lätt att umgås med de flesta svenskar på engelska?
- Finland ligger i Norden, men det finska språket skiljer sig mycket från svenska, norska, danska och isländska. Vilka språk står finskan närmast? Finns något språk som är besläktat med finskan i Sverige? Hur tycker ni finskan låter?

Från korståg till sjöslag, s. 32–37

- I flera hundra år var Finland svenskt. Men hur gick det till när Finland blev svenskt?
- Under 1700-talet ockuperades Finland av sin stora granne i öster, Ryssland. Boken berättar att Ryssland inte hade för avsikt att ockupera Finland för alltid, utan gjorde det som en påtryckning mot Sverige, som man planerade att anfälla. Varför det? Varför var Sverige ett land som Ryssland kände sig hotat av? För att förstå det måste man veta lite om svensk historia under 1600- och 1700-talen. Till exempel vilka kungar som styrde då och vad de gjorde i sina kontakter med omvärlden. Ta reda på lite mer om det stora nordiska kriget (1700–21), till exempel. Eller undersök hur stort det svenska väldet var under 1600- och 1700-talet.

Kampen om Finland, s. 38–43

- Sverige förlorade Finland 1809. Beskriv i korta drag hur det gick till.
- Lek med tanken att Sverige hade behållit Finland efter 1809. Vad skulle ha hänt sedan? Skulle Finland fortfarande ha varit en del av Sverige? Finns det några skäl att tro att Finland ändå hade gått sin egen väg? (Jämför gärna med Norge, som länge var en del av ett svenskt-norskt rike fram till unionsupplösningen 1905.)
- Under 1600- och 1700-talen var många länder i Europa ständigt i krig med varandra för att stärka sina maktpositioner. Då var det viktigt för många härskare att utvidga ländernas territorium, det vill säga bli fysiskt större. I dag är det ovanligt med krig för att erövra nytt land. Det är vanligare att länder delas än erövrar andra länder. Kan ni komma på exempel på båda från senare år – länder som delats och länder som gått i krig för att erövra andra?

”Låtom oss vara finnar”, s 44-47

- Kapitlet handlar om den framväxande finska nationalismen under 1800-talet, något som har sin motsvarighet i många andra länder, även Sverige. Varför, tror ni, kände människor på den tiden ett behov av en nationell identitet?
- Är nationalism något bra även i vår tid? Frågan är inte lätt att svara på. En nationell samhörighet kan vara något positivt när ett land hotas utifrån eller behöver ta gemensamma krafter för att klara av ett svårt problem. Det är betydligt mindre positivt när landet självt börjar tro sig vara bättre än andra länder och hotar dem, eller när grupper i landet som inte delar den nationalistiska andan förföljs. Ge några exempel på nationalism i dag och diskutera om de är bra eller dåliga. Har nationalismen något berättigande nu?
- I kapitlet nämns flera författare som betydde mycket för att skapa och stärka den nationalistiska rörelsen i Finland. Har ni läst något av dem? Blir ni nyfikna?
- På Internet finns Project Runeberg, där vem som helst kan ta del av nordisk litteratur som inte är upphovsrättsligt skyddad. Se <http://runeberg.org>. Bland annat kan man där läsa Runebergs verk. Titta in på Project Runeberg, slå upp Runeberg och se vad han har skrivit!

Nationen vaknar, s.48-53

- Kapitlet handlar om hur Ryssland genom olika åtgärder försökte ”förryska” Finland och mer och mer avskaffa dess självstyre. Den finländska befolkningen reagerade starkt mot detta, men på olika sätt. Vilken sorts reaktioner tycker ni skulle vara de klokaste och mest framgångsrika i de situationer som beskrivs i kapitlet? Hur ska en nation göra i våra dagar om den utsätts för samma tryck från en granne?
- Finland var det första land i Europa som införde rösträtt och fulla politiska rättigheter för kvinnor, något som nu nästan alla européer ser som en självklarhet. Men i många andra länder har kvinnorna fortfarande svårt att hävda sig i det politiska livet. Vad innebär det för ett land om kvinnorna inte har något inflytande över det politiska skeendet? Tänk inte enbart på frågan om rättvisa, utan även på sådant som social service, ekonomisk utveckling och utbildning.

Finland blir självständigt, s. 54-59

- I kapitlet talas mycket om ”de vita” och ”de röda”. Vad menas med det? Vad står de olika sidorna för?
- Inbördeskriget i Finland 1918 kallas av många för frihetskriget. Varför finns det två benämningar för kriget? Varför vill en del se kriget som ett frihetskrig?

Finlands krig, s. 60-69

- De krig som Finland genomled från 1939 till 1945 var tre stycken: finska vinterkriget, fortsättningskriget och Lapplandskriget. Beskriv kort vad som var orsakerna bakom krigen och var de utkämpades.
- Finska vinterkriget utlöstes av en händelse som kallas skotten i Mainila (ej nämnd i boken). Ta reda på, exempelvis genom att slå på Internet, vad det var för något.
- ”Finlands sak är vår”, hette det i Sverige under de finska krigen. Stödet från Sverige var också omfattande, både från regeringen och många enskilda. Ge exempel på hur stödet till Finland kom till uttryck. Hur kan man förklara att svenskarna så gärna ville hjälpa Finland?
- Finland har, till skillnad från Sverige, drabbats av krig så nyligen att många finländare fortfarande har starka minnen av kriget. Kriget är också levande bland yngre som har släktingar som varit med i kriget. Hur tror ni att krigserfarenheten har präglat den finska befolkningen? Ger de andra värderingar och åsikter än om landet inte varit i krig?

Landet byggs upp, s. 70-81

- Finland har genom sin historia på olika sätt påverkats av närheten till Ryssland och, under en lång epok, Sovjetunionen. Se tillbaka på de historiska avsnitten i boken och summera hur förhållandena varit mellan länderna. Har Finland anledning att vara misstänksamt mot Ryssland i dagens läge? Spekulera i hur annorlunda Finlands historia hade sett ut ifall man varit granne till länder som USA eller Kina i stället.
- Kapitlet tar upp de fyra presidenter som Finland haft under efterkrigstiden. Samtliga är också välkända i Sverige. Vad heter de? Minns ni presidenterna? Hur uppfattar ni dem?

- Presidenterna har varit viktiga för att skapa den bild av Finland som finns runtom i världen. Hur tror ni omvärlden (det vill säga andra länder än Sverige) ser på Finland i dag?
- De politiska partierna i Finland är inte riktigt desamma som i Sverige, även om det också finns likheter. Beskriv skillnaderna!
- Åland är ett helt svenskspråkigt område som i dag har självstyre. Vad innebär detta självstyre?
- När Finland gick med i EU, samtidigt som Sverige, fanns skilda läger i opinionen. I södra Finland, där det finns mycket folk och många städer, var man mer positivt inställd än i nordligare, mer glesbefolkade områden och jordbruksbygder. Jämför med hur opinionen var i Sverige. Varför blir uppfattningarna så olika i olika delar av landet?

Böcker på två språk, s. 82–93

- Kapitlet berättar om finländsk litteratur och film. Författare som Väinö Linna, Monika Fagerholm, Jörn Donner, Märta Tikkanen, Eeva Kilpi och Arto Paasilinna har många trogna läsare även i Sverige. Har ni läst några av deras böcker? Kanske har ni bra tips att lämna till varandra i cirkeln?
- Edith Södergran, som tas upp på sidan 88, är en av de största svenskspråkiga poeterna. Fastän det var länge sedan hon levde har hennes dikter fortfarande aktualitet, och det finns få andra poeter som är så mycket lästa som hon. Ta reda på lite mera om henne! Vad skrev hon? Finns det någon dikt ni tycker särskilt mycket om?
- Trots att kapitlet nämner många författare lägger vi här till två namn till: Paavo Haavikko och Pentti Saarikoski, som båda finns översatta till svenska. Vad har dessa författare skrivit?
- Inom barnlitteraturen har Finland ett stort namn med en internationell ryktbarhet på ungefär samma nivå som Astrid Lindgrens. Vad heter hon? Varför tror ni hennes böcker varit så framgångsrika i stora delar av världen?

Inte bara Sibelius, s. 94–99

- Finland har internationellt ett gott rykte för klassisk musik genom många skickliga dirigenter och sångare. Men det stora namnet är ton-

sättaren Jean Sibelius. Danmark har tonsättaren Carl Nielsen, Norge har Edvard Grieg – Sveriges störste tonsättare Franz Berwald är inte alls lika känd i utlandet som sina nordiska kolleger. Vad betyder ett stort ”affischnamn” för bilden av ett lands musikliv?

- Sverige har ingen Sibelius, men ett par andra namn på kulturområdet som hela världen känner till. Vilka?
- Sibelius *Finlandia*, som nämns på sidan 95, var först ett orkesterstycke från 1899 – texten skrevs först 1941. Det är ett av Sibelius mest kända stycken. Vad har han skrivit för musik i övrigt? Vilken annan finsk musik känner ni till? Finns det något särskilt i musiken som ni uppfattar som typiskt finskt?
- Här är något inom musikområdet som inte är nämnt i kapitlet och som ni kan titta närmare på:
  - Visst är det egendomligt att en musikform från Argentina ska slå rot just i Finland! Ta reda på några av den finska tangons stora namn.
  - Finlands nationalinstrument inom folkmusiken heter kantele. Vad är det för instrument?
  - En säregen musiker som blivit populär i Sverige är M A Numminen. Vad är det som utmärker hans musik?

Måleri, arkitektur och design, s. 100–107

- Finland är, precis som Sverige och Danmark, ett land som hävdar sig bra inom design, framförallt av möbler och bruksföremål. Ibland möter man uppfattningen att det finns en typisk nordisk design, grundad på de förhållanden som naturen och råvarorna i Norden ger. Håller ni med om att det finns något typiskt nordiskt i nordisk design? Vad är det i så fall som kännetecknar den?
- Alvar Aalto är ett världsnamn inom arkitekturen. Arkitektur är en sorts konst som vi alla möter i vardagen; det är en konst som man inte kan undvika ens om man skulle vilja det. Vad tycker ni själva om arkitekturens betydelse? Spelar det egentligen någon roll om husen är vackra om de ändå duger som bostäder och arbetslokaler? Eller är en väl genomarbetad arkitektur något som skapar ett extra värde i tillvaron? Ge gärna exempel på vad ni tycker är bra och dålig arkitektur i er hemtrakt!

Från tjärbränning till storindustri, s 108-115

- Finland har ingen bilindustri och mindre tillgångar av järnmalm än Sverige, men Finlands och Sveriges näringsliv visar stora likheter med en omfattande verkstadsindustri, skogsbaserad industri och växande tjänsteproduktion. Länderna har en liten hemmamarknad och är starkt exportberoende. Diskutera vad det är som krävs för att denna framgångsrika export ska fortsätta i framtiden. Se det inte bara ur företagets eller de anställdas synvinkel, utan ur samhällets; det är ju delvis exportföretagen som skattevägen finansierar välfärden. Därför spelar även samhälleliga åtgärder kring till exempel utbildning och infrastruktur stor roll.
- Krigsskadeståndet gav uppsving, säger en underrubrik på sidan 110. Diskutera hur.
- Finska företag har genomgått samma strukturförändring och internationalisering som svenska. I dag har flera välkända finska storföretag verksamhet i vårt land. Ta reda på lite mer om dessa företag, var de ligger, hur många anställda de har, vad de tillverkar etc. Förslag på företag:
  - Fazer
  - Metso
  - Nokia
  - Outokumpu
  - Stora Enso
  - Valio
- Idrott tas upp helt kort i boken, men idrott är för många en viktig sak. Inte minst för finska idrottare, som mest av allt gillar att slå sina svenska motståndare i till exempel friidrott, ishockey eller skidor. Då brukar pressen framhålla den berömda finska sisun som förklaring till starka insatser. Det finns många kända finska idrottare, från löparkungen Paavo Nurmi till skidåkarna Virpi Kuitunen och Juha Mieto eller spjutkastaren Tero Pitkämäki ... Säkert känner ni till flera finska idrottsstjärnor. Vilka?

- I fri idrott hade Sverige förr landskamper mot många länder. I dag återstår bara den så kallade Finnkampen mellan Sverige och Finland, en av årets största idrottshändelser. Varför tror ni att just den tävlingen har levt vidare?

Två huvudstäder, s. 118-127

Över Bottenviken till Österbotten, s. 128-137

Längs kungsvägen österut, s. 138-149

Genom östra Finland, s. 150-163

Bokens sista delar tar upp olika delar av Finland mera i detalj. Avsnitten är värdefulla för den som planerar en resa i grannlandet. Kanske kan rentav tipsen i dessa kapitel få er att ändra på era ursprungliga resplaner så att ni vill ta en omväg till någon attraktion ni tidigare inte kände till? Eftersom kapitlet inte behandlar Finland i allmänhet föreslår vi i handledningen inte några särskilda uppgifter kring dem.

- Ni kan ändå vid läsningen föreställa er att ni inte är en svensk studiecirkel som läser om Finland, utan en finsk studiecirkel som lär er om Sverige utifrån boken *Speciella Sverige*. Vilken typ av sevärdheter i olika svenska regioner tror ni skulle framhållas i en sådan bok? Är det liknande saker som i boken *Fantastiska Finland*? Eller helt andra?
- Sverige och Finland är olika länder som har mycket gemensamt. Vad menar ni, efter läsningen av boken, är de stora skillnaderna och likheterna mellan länderna?

BILDA FÖRLAG, BOX 42053, 126 13 STOCKHOLM, TEL. 08-709 04 00

FÅR KOPIERAS FRITT